

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренцијски савјет

MIŠLJENJE
po Zahtjevu gospodarskog subjekta Maxima IST d.o.o. Mostar u svezi zaštite tržišne konkurencije na tržištu proizvodnje električne energije u Bosni i Hercegovini

Sarajevo,
svibanj 2019. godine

Broj: 01-26-7-002-2 /19
Sarajevo, 23.05.2019. godine

Na temelju članka 25. stavak (1) točka f) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), a po Zahtjevu za mišljenje gospodarskog subjekta Maxima IST d.o.o. Mostar, Hrvatskih branitelja 8/a, 88000 Mostar, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine na 53. (pedesettrećoj) sjednici održanoj dana 23.05.2019. godine, donijelo je

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 04.02.2019. godine pod brojem: 01-26-7-002-1/19 zaprimilo Zahtjev za mišljenje gospodarskog subjekta Maxima IST d.o.o. Mostar, Hrvatskih branitelja 8/a, 88000 Mostar, dostavljeno pod brojem: 1-II/19 od dana 01.02.2019. godine (u daljnjem tekstu: Maxima ili Podnositelj zahtjeva) kojim se traži mišljenje u svezi zaštite tržišne konkurencije i ravnopravnog položaja na tržištu proizvodnje električne energije u Bosni i Hercegovini.

Podnositelj zahtjeva navodi da je shodno zakonskim odredbama Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije (daljnje u tekstu: HNK), konkretno Zakonom o koncesijama HNK, objavljenog u Službenim novinama HNK u broju 1 od 22.2.2013. godine, te Zakonom o Izmjenama i dopunama zakona o koncesijama HNK objavljenog u Službenim novinama HNK u broju 7 od 29.7.2016. godine i Zakonom o Izmjenama i dopuni zakona o koncesijama HNK objavljenog u Službenim novinama HNK u broju 6 od 01.8.2018. godine, propisano u članku 7. pod točkom (1): Predmet koncesije sukladno odredbama ovog zakona je: n) obavljanje elektroprivredne djelatnosti proizvodnje, prijenosa i distribucije električne enrgije izgradnjom elektroenergrtskih objekata instalisane snage od 23,1 kW do 5 MW (postrojenja za iskorištavanje pogonske snage vjetra, postrojenja za iskorištavanje energije sunca i kogeneracijska postrojenja), osim proizvodnje električne energije za vlastite potrebe.

Shodno odredbama Izmjene Zakona o koncesijama HNK članak 7. stavak (1) pod n), Podnositelj zahtjeva smatra da je doveden u neravnopravan položaj u odnosu na ostale proizvođače električne energije u Bosni i Hercegovini koji ne spadaju u tu kategoriju proizvođača i da je tim činom došlo do neravnopravnog položaja na tržištu i favoriziranju određene grupe proizvođača električne energije.

Podnositelj zahtjeva dalje ističe da su zakonom koji je propisan samo u navedenom kantonu/županiji, dovedeni u neravnopravnu poziciju na tržištu, kako na lokalnom tako i na tržištu cijele Bosne i Hercegovine i šire. Podnositelj zahtjeva smatra da navedenim postupcima kantona ne može imati konkurentne cijene a samim tim dovodi se u pitanje i rast i razvoj kompanije, odnosno da isti problem imaju i svi ostali proizvođači električne energije iz obnovljivih izvora u pomenutoj kategoriji.

Pozivajući se na Odluku o ratifikaciji Ugovora o uspostavi energetske zajednice, objavljene u „Službenom glasniku BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06 od 25.08.2006. godine sa Europskom zajednicom i ostalim državama, u kojoj je preuzela odgovornost za ispunjavanje i provedbu istog, Podnositelj zahtjeva ističe slijedeće odredbe:

- članak 2. staval (1) - zadatak Energetske zajednice je organiziranje odnosa između Stranki te utvrđivanje pravila i ekonomskog okvira mrežne energije da bi: a) stvorili stabilan regulatorni i tržišni okvir sposoban da privuče investiranje u gasnu mrežu, proizvodnju elktrične energije,

prijenosnu i distributivnu mrežu, kako bi sve Stranke imale pristup stabilnoj i neprekidnoj opskrbi energije koja je suštinska za ekonomski razvoj i socijalnu stabilnost,.. d) poboljšali situaciju u pogledu okoliša u svezi sa mrežnom energijom i uz to vezanu energetske učinkovitost, te povećali korištenje obnovljive energije, i utvrdili uvjete za trgovinu energijom u okviru jednog jedinstvenog regulatornog prostora;

- članak 6. – Stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere, bile one opće ili posebne, da osiguraju ispunjenje obveze što proizilaze iz ovog Ugovora. Stranke će omogućiti ispunjavanje zadataka Energetske zajednice. Stranke će se suzdržati od bilo koje mjere koja može ugroziti postizanje ciljeva ovog Ugovora;
- članak 7. – Svaka diskriminacija u okviru opsega ovog Ugovora je zabranjena;
- poglavlje IV – Aquis o konkurenciji, članak 18. pod c) svaka javna potpora koja remeti ili prijeti da će poremetiti konkurenciju time što favorizira određena poduzeća ili određene energetske resurse;
- Direktiva EU (objavljena u Službenom listu Europskih zajednica L 283, 27/10/2001 P.0033-0040), Direktiva za obnovljive izvore energije (2001/77/EC) – član 6 – administrativni postupci – stav (1) države članice ili kompetentna tijela imenovana u državama članicama procijenit će postojeći pravni i regulacijski okvir s obzirom na postupke autorizacije ili druge postupke navedene u članu 4. direktive 96/92/EC, koje se primjenjuju na proizvodna postrojenja električne energije iz obnovljivih izvora u smislu: - smanjenja regulacijskih i neregulacijskih prepreka za porast proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije, - modernizacije i ubrzanja postupka na odgovarajućem administrativnom nivou, i – osiguranja objektivnih, razvidnih i nediskriminacijskih propisa koji u potpunosti uzimaju u obzir osobitosti različitih tehnologija za obnovljive izvore energije;
- Podnositelj zahtjeva ističe da iako je naša država prihvatila ovu direktivu, HNK je krši donošenjem spomenute izmjene zakona o koncesiji i njime stvara diskriminaciju u proizvodnji električne energije i favoriziranje određene grupe proizvođača;
- u Direktivi EU broj: 2003/54/EC, poglavlje III (proizvodnja) u članku 28. stoji da Komisija prati i razmatra primjenu ove Direktive i podnosi izvješće o ukupnom napretku Europskom Parlamentu i Vijeću prije isteka prve godine nakon stupanja na snagu ove Direktive, a nakon toga jednom godišnje. Izvješće mora obuhvatiti slijedeće: a) stečena iskustva i postignuti napredak u stvaranju cjelovitog i operativnog tržišta električne energije i prepreke koje u tom smislu preostaju, uključujući aspekte tržišne dominacije, koncentracije, bezobraznog i protukonkurentskog ponašanja i posljedica u vidu distorzija tržišta;
- članak VII.3. Ustava Federacije Bosne i Hercegovine mijenja se i glasi: „Međunarodni ugovori i drugi sporazumi koji su na snazi u Bosni i Hercegovini i Federaciji, te opća pravila međunarodnog prava čine dio zakonodavstva Federacije. U slučaju nesuglasnosti međunarodnog ugovora, odnosno sporazuma i zakonodavstva, preovladava međunarodni ugovor, odnosno sporazum“.;
- članak 5. Zakona o električnoj energiji FBiH pod točkom 2) kaže: Elektroenergetskom politikom se obezbjeđuje:... 12) Implementacija međunarodnih obveza u elektroenergetskom sektoru;
- člankom 43. stavak (1) Zakona o električnoj energiji FBiH koji glasi: Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije je od interesa za Federaciju;
- člankom 2. definirani su ciljevi navedenog zakona: podsticaj razvoja u oblasti elektroenergetike i diversifikacije izvora električne energije, podsticaj za domaća i strana ulaganja, energetska

efikasnost, uvođenje konkurencije, transparentnosti i sprječavanje neželjenih učinaka monopola, zaštita interesa korisnika sustava, korištenje obnovljivih izvora energije, itd;

- člankom 5. navedenog zakona definirano je da se elektroenergetskom politikom između ostalog obezbjeđuje: promoviranje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti, zaštita prava i interesa svih sudionika u elektroenergetskom sektoru, promoviranje konkurencije u elektroenergetskom sektoru prema principima nediskriminacije i transparentnosti na tržištu električne energije, implementacija obveza vršenja javne i univerzalne usluge, implementacija međunarodnih obveza u elektroenergetskom sektoru;

Sukladno naprijed navedenom, Podnositelj zahtjeva postavlja pitanje da obzirom da djelatnost koju gospodarski subjekti obavljaju korištenjem elektroenergetskog objekta fotonaponske elektrane, djelatnost od interesa za Federaciju BiH, zar ista ne bi trebalo da bude izuzeta od primjene Zakona o koncesijama HNK-a. Na ovaj način, primjenom Zakona o koncesijama, HNK provodi zakon u suprotnosti sa pomenutim Federalnim zakonom, odnosno kantonalni zakon koji je u koliziji sa Federalnim zakonom o električnoj energiji i njegovim sprovođenjem se favoriziraju proizvođači električne energije koji ne spadaju u navedenu grupu proizvođača. Ovim Zakonom o izmjenama i dopuni zakona o koncesijama HNK objavljenog u Službenim novinama HNK u broju 6 od 01.8.2018. godine u čl.7. točka 1. pod n) u izravnoj je suprotnosti sa čl. 5. točka 2. pod 2), 4), 6), 9), 10) i 12) Zakona o električnoj energiji FBiH, navodi se u Zahtjevu.

Sukladno navedenom, Podnositelj zahtjeva od Konkurencijskog vijeća traži mišljenje i preporuke svim tijelima državne uprave i lokalne samouprave u konkretnom slučaju.

Konkurencijsko vijeće je nakon pregleda i analize podataka iz Zahtjeva, a sukladno traženim mišljenjem, utvrdilo slijedeće:

Radi ostvarivanja ciljeva Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji predstavlja pravni okvir za stvaranje uvjeta za razvoj tržišta električne energije, te radi reguliranja tržišta električne energije u Federaciji Bosne i Hercegovine, osnovan je FERK, kao specijalizirana, samostalna, neovisna i neprofitna organizacija u Federaciji Bosne i Hercegovine, koja ima svojstvo pravne osobe. Zakonom o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine propisane su nadležnosti i obveze FERK-a, uključujući i poslove propisane mu drugim zakonima i propisima iz oblasti energije, uz poseban naglasak zakona na javnost i transparentnost rada FERK-a, te je FERK sukladno članku 22. točka 11) navedenog zakona obvezan da donosi provedbene propise za ostvarivanje propisanih nadležnosti. S tim u svezi Zakonom o korištenju obnovljivih izvora energije i učinkovite kogeneracije propisane su dodatne nadležnosti FERK-a u oblasti korištenja obnovljivih izvora energije i učinkovite kogeneracije.

FERK prema Zakonu o električnoj energiji je obvezan da regulira tržište električne energije na način, kojim će osigurati jednakopravne odnose između svih sudionika, da štiti prava kupaca, elektroprivrednih društava za distribuciju i proizvođača električne energije, onemogućiti stvaranje monopola u elektroprivrednoj djelatnosti, stvori uvjete za konkurentnost i time omogućiti postizanje razumne ravnoteže između ponude i potražnje električne energije. Takođe, Zakonom o električnoj energiji je propisano da jedna od osnovnih nadležnosti FERK-a je i propisivanje metodologije i kriterija za utvrđivanje cijena opskrbe električnom energijom nekvalificiranih kupaca, kao i utvrđivanje tarifnih stavova za korisnike distribucijskih sistema i tarifnih stavova za nekvalificirane kupce.

Konkurencijsko vijeće sukladno odredbama Zakona o konkurenciji ima isključivu nadležnost u odlučivanju o postojanju zabranjenog konkurencijskog djelovanja na tržištu Bosne i Hercegovine. U okviru svojih nadležnosti Konkurencijsko vijeće u svim svojim postupcima i to za svaki konkretan slučaj utvrđuje mjerodavno tržište.

Imajući u vidu naprijed navedeno potrebno je istaći da je Konkurencijsko vijeće nadležno da, sukladno sa člankom 25. stavak (1) propisuje i daje tumačenje općih i posebnih definicija konkurencijskih pojmova te daje mišljenja i preporuke o bilo kojem aspektu konkurencije, po službenoj dužnosti ili na zahtjev državnog organa, gospodarskog subjekta ili društva. Također, Konkurencijsko vijeće je sukladno članku 25. stavak (2) Zakona nadležno da na nacрте, prijedloge zakona i drugih propisa iz oblasti koje imaju utjecaja na tržišnu konkurenciju daje mišljenje o njihovoj usklađenosti sa Zakonom. Na navedeni Zakon o koncesijama HNK, odnosno na Zakon o Izmjenama i dopunama zakona o koncesijama HNK, Konkurencijsko vijeće nije dobilo zahtjev za davanje mišljenja o njihovoj usklađenosti sa Zakonom o konkurenciji prije nego što su isti usvojeni, kako je to i propisano naprijed navedenim članom.

Konkurencijsko vijeće smatra da, reguliranje obavljanja elektroprivredne djelatnosti proizvodnje, prijenosa i distribucije električne energije izgradnjom elektroenergetskih objekata instalirane snage od 23,1 kW do 5 MW (postrojenja za iskorištavanje pogonske snage vjetra, postrojenja za iskorištavanje energije sunca i kogeneracijska postrojenja), osim proizvodnje električne energije za vlastite potrebe je u isključivoj nadležnosti FERK-a.

Sa aspekta Zakona o konkurenciji, svim gospodarskim subjektima koji se posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga treba omogućiti isti pristup tržištu. Konkurencijsko vijeće također smatra da navedenom odredbom Zakona o Izmjenama i dopuni zakona o koncesijama HNK na koju Podnositelj zahtjeva naročito ukazuje, nije došlo do narušavanja tržišne konkurencije i favoriziranja određene grupe proizvođača kako je to navedeno u Zahtjevu, obzirom da se ista odnosi na sve sudionike odnosno proizvođače iz te kategorije proizvođača električne energije.

Ovo Mišljenje, Konkurencijsko vijeće daje isključivo na temelju podataka navedenih u Zahtjevu, te ukoliko isti odstupaju od stvarnog činjeničnog stanja, isto se ne može primjeniti.

S poštovanjem,

Predsjednica

Adisa Begić